

4. Johnstone W. C. International relations: the status of foreign Concessions and Settlements in the treaty ports of China. The American political science review. 1937. № 5. P. 942 – 949.

5. Peattie M. R. Chapter 6. Japanese Treaty Port Settlements in China, 1895-1937 // The Japanese informal empire in China, 1895–1937 / ed. by P. Duus, R. H. Myers, M. R. Peattie. Princeton: Princeton University Press, 1989. P. 166–209.

6. Myers W. F. Treaties between the empire of China and foreign powers, together with regulations for the conduct of foreign trade, conventions, agreements, regulations, etc. Shanghai: North China Herald, ltd, 1902. 332 p.

7. Wang J. Unequal Treaties and China (Vol. 1). Hong Kong: Silkroad Press, 2016. 332 p.

8. Willoughby W. W. Foreign rights and interests in China. Baltimore: The Johns Hopkins press, 1927. 624 p.

УДК 94(477+510)«20»:316.347:316.4.063

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-23>

Павлов О. І.

ORCID: 0000-0001-6431-5210

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри економіки промисловості

Одеський національний технологічний університет

м. Одеса, Україна

КИТАЙСЬКА ТА УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ: НАСЛІДКИ ЇЇ ПРОЯВІВ У СТАВЛЕННІ ДО ВЛАСНОЇ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Ключові слова: китайська ментальність, наслідки ставлення до власної історії, соціально-економічний розвиток країни, суспільні трансформації, українська ментальність.

У найзагальнішому розумінні ментальність – це певна сукупність цінностей, звичок, система координат, психологічних алгоритмів, які формують погляд людини або групи осіб на навколишню дійсність і, відповідно, визначають її (їх) поведінку. Як тип мислення, душевний склад, глибинний рівень колективної та індивідуальної свідомості, ментальність містить свідоме й несвідоме [1, с. 3–6].

Наведене визначення ментальності є одним із численних. Погляд на її природу відбиває уявлення науковців, які є представниками тих чи інших галузей наукових знань, як-то психологія, філософія, соціологія, політологія, історія тощо.

З іншого боку, будь-яке визначення ментальності не може розглядатися як ключ до розуміння національного характеру представників різних локальних цивілізацій, окремих народів, країн.

Враховуючи зазначене, вважаємо за доцільне охарактеризувати структурну будову ментальності, що дасть змогу проаналізувати китайську та українську ментальність за формалізованими ознаками (рис. 1).

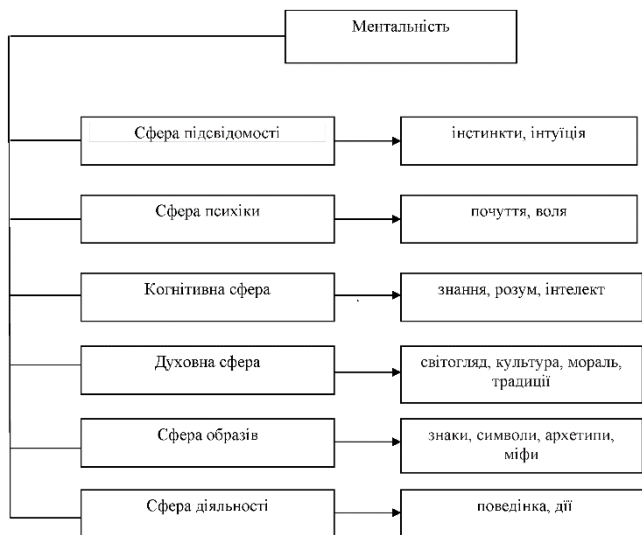

Рис. 1. Структура ментальності

Джерело: побудовано автором

Як свідчать дані, наведені на рис. 1, у формуванні ментальності беруть участь, крім свідомості та підсвідомості, також духовність людини, які у своїй сукупності становлять основу її діяльності.

У порівняльному аналізі китайської та української ментальності слід враховувати, по-перше, їх належність до різних цивілізаційних світів, по-друге, історичний досвід державотворення та державності.

А. Франк, який є автором китаєцентричної теорії світового розвитку, згідно з якою центр цивілізації спочатку виник у Китаї, а потім через численні цикли експансії та консолідації охопив увесь світ, разом із Б. Гіллзом обґрунтував ідею безперервності світової історії, пояс-

нюючи феномен сучасного підйому КНР як початок повернення центру світсистеми у його «природне» місце після короткочасної європейсько-північноамериканської «інтерлюдії» [2].

Україна отримала незалежність та статус суверенної держави лише на початку 1990-х років унаслідок розпаду СРСР як федеративної держави.

За своєю цивілізаційною ідентичністю китайська нація не просто уособлює азійський (східний) тип ментальності, а позиціонується як унікальний і самодостатній культурно-історичний тип.

Український народ у цьому сенсі являє собою «змішаний» євразійсько-європейський культурно-історичний тип, який значний період часу свого існування перебував у стані бездержавності.

Наведені відмінності характеристик ментальності з особливою силою проявилися у ставленні китайців та українців до власної новітньої історії. Для України – це період 1917–1991 років (для західних областей точкою відліку є 1939 рік), Китаю – 1949–1978 років.

Спочатку визначимо ставлення до власного недавнього минулого української держави, її народу, яке в цілому є таким, ніби йдеться не про українців, а про інший народ (радянський) як антипод українства, а сам період радянської історії розглядається як неукраїнський. Тобто маємо справу з вибіркоким ставленням до історії, яка, як відомо, провчає тих, хто її не вивчає і відвертає від себе.

Унаслідок цього Україна за три останні десятиліття перетворилася з країни, що входила до першої шістки індустріально розвинених країн Європи, на її сировинний придаток та одну з найбідніших європейських країн.

Дивним є те, що в одному історичному часі співіснували книга другого президента України Л. Кучми «Україна – не Росія» (за неперевіреними даними, він зараз працює над рукописом книги «Україна – навіть не Монако») і голова українського уряду М. Азаров (у народі просто «азіров»), який за всі роки перебування на посаді використовував виключно мову сусідньої держави.

Ця характеристика була б неповною без вислову І. Драча, який так підбив підсумок своїх національно-політичних устремлінь: «Я ніколи в житті не думав, що ми створимо ось таку Україну, що вона доживе до такого ідіотського стану» [3].

Зовсім інший приклад ставлення до власної новітньої історії маємо у випадку з Китаєм. На відміну від України, де заборонено діяльність Комуністичної партії, ідеологія КПК представлена в генетично пов'язаних партійних концепціях – марксизм-ленінізм, ідеї Мао Цзедуня, теорія Ден Сяопіна, концепція «трьох представництв» Цзян Цземіня, «наукова концепція розвитку» Ху Цзіньтао та ідеї Сі Цзінь-

піна про «соціалізм з китайською специфікою в нову епоху». Безумовно, що нові концепти в ідеології КПК не тільки визначатимуть політичне майбутнє Китаю, але й матимуть великий міжнародний вплив. Загалом для нової офіційної ідеології КПК притаманний прагматичний еkleктизм, що дає необхідну гнучкість в розробці тих чи інших політичних питань і сприяє досягненню стабільності влади (китайський варіант авторитарного капіталізму) [4, с. 70, 73].

Разом із тим сучасний Китай вже давно відійшов від марксизму й розбудовує ринкову економіку на основі приватної власності – 70 % ВВП у країні виробляється приватними підприємствами, на яких задіяно 80 % усієї робочої сили [5].

У Китаї налічується найбільше у світі мільярдерів – 1058. Для порівняння: США перебувають на другій позиції – 696. Проте ВВП на душу населення становить близько 11 тис. дол., що помітно контрастує зі Сполученими Штатами з їхніми понад 63 тис. дол.

Однією з ключових цілей Сі Цзіньпіня стала боротьба з бідністю. За останні вісім років достроково виконано план, встановлений до 2030-го, що дало змогу поліпшити рівень життя 98,99 млн незаможних сільських мешканців, які перебували за межею бідності.

Отже, Китай продемонстрував не тільки виважене ставлення до власного історичного минулого, а й обґрунтованість і послідовність у здійсненні суспільного реформування на сучасному етапі свого розвитку.

Україна, навпаки, виявила зневажливе ставлення до свого руху до ринкової економіки, заперечуючи спадкоємність здійснення відповідних перетворень. Чого тільки варті Програма економічних реформ 2010–2014 років «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» часів В. Януковича та Стратегія сталого розвитку «Україна 2020» П. Порошенка, у яких декларувалися наміри кермачів української держави протягом п'яти років перетворити периферійну країну на країну «центру» світсистеми.

Як результат зазначених відмінностей у ставленні китайців та українців до власної новітньої історії, відставання України від Китаю за обсягом ВВП збільшилося з 1987 по 2015 рік з 4,2 раза до 120 разів [7, с. 36].

Література:

1. Стражний О. С. Український менталітет: Ілюзії. Міфи. Реальність. Київ : Книга, 2008. 368 с.
2. The World System: Five Hundred Years or Five Thousand? Edited By Barry Gills, Andre Gunder Frank. 1993. 320 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=mOHBcgY->

vQIC&pg=PR5&hl=uk&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 25.11.2023).

3. Драч: Я би поміняв п'ятьох наших президентів на одного Назарбаєва. URL: <https://gordonua.com/ukr/publications/-drach-ja-b-pominjav-pjatoh-nasih-prezidentiv-na-odnogo-nazarbajeva-196016.html> (дата звернення: 23.11.2023).

4. Кіктенко В. О. Ідеологія Комуністичної партії Китаю в період політики реформ і відкритості: проблема визначення та методологія досліджень / Китайська цивілізація: традиції та сучасність: матеріали XIV Міжнародної наукової конференції, 5 листопада 2020 р. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 70–73.

5. Омельченко В. Велика гра КНР за глобальне лідерство: історичні корені, сучасні інструменти, майбутні наслідки. 30 березня 2023 р. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/velyka-gra-knr-za-globalne-liderstvo-istorychni-koreni-suchasni-instrumenty-maibutni-naslidky> (дата звернення: 27.11.2023).

6. Бутирська Н. Китайські комуністи – за моральні цінності і проти «сексуальної революції». 18 вересня 2021 року. URL: <https://zn.ua/ukr/international/kitajski-komunisti-za-moralni-tsinnosti-i-proti-seksualnoji-revoljutsiji.html> (дата звернення: 22.11.2023).

7. Чинники і тренди економічного зростання в Україні: колективна монографія / за ред. М. І. Скрипниченко. Київ : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2018. 386 с.

УДК 792.73 (510)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-24>

Пан Лун

ORCID: 0009-0005-3840-1445

аспірант

Навчально-науковий інститут мистецтв

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

ВПЛИВ БАКА КЛЕЙТОНА НА ЗАРОДЖЕННЯ ПОПУЛЯРНОЇ ЕСТРАДНОЇ МУЗИКИ В КИТАЇ

Ключові слова: популярна естрадна музика в Китаї, джаз, трубоч Бак Клейтон, США, Шанхай.